

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 12. 2023, sp. zn. 5 Tdo 1123/2023, ECLI:CZ:NS:2023:5.TDO.1123.2023.1

Číslo: 16/2026

Právní věta:

Soud je za splnění dalších podmínek povinen rozhodnout v adhezním řízení postupem podle § 228 odst. 1 tr. ř. o povinnosti obviněného, který byl shledán vinným trestným činem poškození finančních zájmů Evropské unie podle § 260 tr. zákoníku, k náhradě škody vzniklé v důsledku neoprávněně vyplacené dotace. Tím soud nezasahuje do pravomoci finančních úřadů v oblasti porušení rozpočtové kázně.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 13.12.2023

Spisová značka: 5 Tdo 1123/2023

Číslo rozhodnutí: 16

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Adhezní řízení, Náhrada škody, Poškození finančních zájmů Evropské unie

Předpisy: § 228 odst. 1 tr. ř.
§ 260 odst. 1 tr. zákoníku

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud v bodu I. výroku podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl dovolání, které podal obviněný M. M. proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 8. 2023, sp. zn. 4 To 40/2023, jenž rozhodoval jako soud odvolací v trestní věci vedené u Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci pod sp. zn. 53 T 10/2019, a v bodu II. podle § 265h odst. 3 tr. ř. zamítl návrh na odklad výkonu rozhodnutí.

I.

Rozhodnutí soudů nižších stupňů

1. Rozsudkem Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci ze dne 27. 3. 2023, sp. zn. 53 T 10/2019, byl obviněný M. M. uznán vinným přečinem zjednaní výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 odst. 1 tr. zákoníku ve znění účinném k 24. 3. 2014, za který mu byl podle § 256 odst. 1 tr. zákoníku uložen trest odnětí svobody v trvání 6 měsíců, jehož výkon byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání

1 roku. Poškozená Česká republika zastoupená Ministerstvem životního prostředí byla se svým nárokem na náhradu škody odkázána na řízení ve věcech občanskoprávních. Tento odsuzující rozsudek je ohledně obviněného M. M. třetím rozhodnutím ve věci samé učiněným soudem prvního stupně, předchází dva rozsudky, jimiž byl tento obviněný obžaloby zproštěn, byly ohledně něj zrušeny odvolacím soudem a věc byla vrácena soudu prvního stupně k novému rozhodnutí (již dříve byli ve věci uznáni vinnými další obvinění – dvě fyzické osoby – M. J., J. Š., a dvě právnické osoby – obchodní společnosti B., s. r. o., a A., spol. s r. o.).

2. Proti citovanému rozsudku soudu prvního stupně podali obviněný M. M. a státní zástupce odvolání, o nichž rozhodl ve veřejném zasedání Vrchní soud v Praze svým rozsudkem ze dne 31. 8. 2023, sp. zn. 4 To 40/2023, a to tak, že pod bodem I. podle § 258 odst. 1 písm. b), d), f) tr. ř. zrušil z podnětu odvolání státního zástupce napadený rozsudek soudu prvního stupně v celém jeho rozsahu a pod bodem II. podle § 259 odst. 3 tr. ř. znovu rozhodl tak, že uznal obviněného M. M. vinným jednak zločinem zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 odst. 1, 2 písm. a) tr. zákoníku účinného k 24. 3. 2014 a jednak zločinem poškození finančních zájmů Evropské unie podle § 260 odst. 1, 4 písm. a), c) tr. zákoníku účinného k 24. 3. 2014. Podle § 256 odst. 2 tr. zákoníku byl obviněnému uložen úhrnný trest odnětí svobody v trvání 2 let, jehož výkon byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 1 roku. Odvolací soud dále podle § 228 odst. 1 tr. ř. uložil obviněnému M. M. povinnost společně a nerozdílně s již odsouzenými M. J., J. Š. a obchodními společnostmi B., s. r. o., a A., spol. s r. o., nahradit škodu poškozené České republice – Ministerstvu životního prostředí ve výši 3 928 317,44 Kč. Pod bodem III. zamítl podle § 256 tr. ř. odvolání obviněného M. M.

3. Uvedených zločinů se obviněný podle rozsudku soudu druhého stupně dopustil (zjednodušeně uvedeno) následovně. Při zadávání veřejné zakázky „Snížení energetické náročnosti stávajícího objektu č. p. XY XY-XY, k.ú. XY“ v hodnotě 5 552 180,57 Kč bez DPH, jejíž zadání s administrací projektu a následným výkonem technického dozoru investora na stavbě zajistila pro obec XY (zadavatel) na základě mandátní smlouvy obchodní společnost D (dále jen Administrátor), jednající samostatně stíhanou osobou J., se již odsouzené osoby společně se samostatně stíhanými osobami označenými jako J. a K. a se zaměstnankyní obce XY předem v XY, XY, XY a na dalších nezjištěných místech nejméně v době od 1. 8. 2013 do 24. 3. 2014 protiprávně dohodli na přidělení uvedené veřejné zakázky obchodní společnosti B., s. r. o. (dále jen B.). Za ovlivnění veřejné zakázky ve prospěch této obchodní společnosti odsouzený M. J. slíbil samostatně stíhaným osobám J. a K. finanční prospěch v nezjištěné výši. K dosažení tohoto záměru jednali s dalšími osobami včetně obviněného M. M. a vzájemně koordinovali svůj postup. Prvního zadávacího řízení konaného formou zjednodušeného podlimitního řízení podle tehdy platného a účinného § 25 zák. č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů (dále ve zkratce též jen „ZVZ“), se obviněný M. M. ještě neúčastnil. Toto první zadávací řízení bylo dne 14. 1. 2014 zrušeno samotným zadavatelem pod záminkou údajné vady v projektové dokumentaci (ve skutečnosti však z důvodu napadení výsledku nespokojeným uchazečem o veřejnou zakázku u Úřadu na ochranu hospodářské soutěže – dále ve zkratce též jen „ÚOHS“). Následně pak bylo zadávací řízení vypsané znovu jako zakázka malého rozsahu podle § 18 odst. 5 ZVZ, přičemž tohoto zadávacího řízení se již účastnila i obchodní společnost J. s. s., s. r. o., se sídlem XY (dále jen J. s. s.), se kterou samostatně stíhaná osoba J. jednala prostřednictvím obžalovaného M. M., jemuž také dala instrukce a podklady ke zpracování nabídky tak, aby s nejnižší cenou zvítězila předem domluvená obchodní společnost B. Obviněný M. M. s tímto vědomím po přijetí e-mailu od samostatně stíhané osoby J. z konspirační e-mailové adresy na svou soukromou e-mailovou adresu v úmyslu zajistit vítězství předem domluvenému soutěžiteli vytvořil nabídkový rozpočet, který J. s. s. zahrnula do své nabídky na uvedenou veřejnou zakázku s nabídkovou cenou 5 705 368,06 Kč bez DPH. Dne 24. 3. 2014 se samostatně stíhaná osoba J. jako člen komise pro otevírání obálek a hodnotící komise podílela na výběru předem domluvené obchodní společnosti B. jako zhotovitele zakázky. Obviněný M. M. postupoval s vědomím, že vyhotovená

dokumentace týkající se nabídky J. s. s. a navazující dokumentace k veřejné zakázce vyhotovená samostatně stíhanou osobou J. týkající se výběru zhotovitele zastírá skutečnost, že jsou vzájemně domluveni na ceně, a na tom, že zakázku bude realizovat předem určená obchodní společnost B. Věděli tedy, že tato dokumentace k veřejné zakázce je v přímém rozporu zejména s ustanovením § 6 odst. 1 ZVZ stanovujícím základní zásady zadávání veřejných zakázek, jako jsou principy transparentnosti, rovného zacházení a zákazů diskriminace. Bylo mu též známo, že takto připravené podklady budou samostatně stíhanou osobou J. předloženy Ministerstvu životního prostředí jako poskytovateli dotace financované z prostředků Evropské unie z programu „Operační program Životní prostředí“, podporovanému z Fondu soudržnosti a Evropského fondu pro regionální rozvoj, s žádostí o dotaci. Ta byla také nakonec podána a zadavateli veřejné zakázky a současně příjemci dotace byla podle skutkových závěrů soudů nižších stupňů vyplacena částka ve výši 3 928 317,44 Kč, kterou lze považovat za škodu spáchanou k újmě poskytovatele obviněným M. M. spolu s dalšími obviněnými.

II. Dovolání obviněného

4. Proti shora uvedenému rozsudku odvolacího soudu podal obviněný M. M. prostřednictvím svého obhájce dovolání, které opřel o dovolací důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. g), h) a m) tr. ř. Podle obviněného napadený rozsudek spočívá na nesprávném právním posouzení skutku a jiném nesprávném hmotněprávním posouzení, v řízení učiněná rozhodná skutková zjištění, která jsou určující pro naplnění znaků trestného činu, jsou ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů nebo jsou založena na procesně nepoužitelných důkazech nebo ve vztahu k nim nebyly nedůvodně provedeny navrhované podstatné důkazy, resp. bylo rozhodnuto o zamítnutí jeho odvolání, ač byly v řízení předcházejícím dány dovolací důvody dříve uvedené.

5. - 12. Nejvyšší soud konstatoval konkrétní námitky předložené obviněným.

13. Obviněný nesouhlasil ani s výrokem o povinnosti nahradit škodu poškozené České republice - Ministerstvu životního prostředí. Náhrada finanční částky ve výši poskytnuté dotace odpovídá odvodu za porušení rozpočtové kázně, takové opatření by ale bylo možno uložit jen příjemci dotace, tj. obci XY. Odvolací soud se v trestním řízení nezabýval ani vztahem ceny poskytnutého plnění, obvyklé ceny poskytnutého plnění a výši poskytnuté dotace. Podle obviněného z trestního spisu ostatně ani nevyplývá, že by poskytovatel dotace o dotační prostředky z rozpočtů Evropské unie požádal, nebylo tedy prokázáno, že by tyto prostředky byly skutečně poskytnuty. Z uvedených důvodů proto nelze dovodit, že by poškozená Česká republika - Ministerstvo životního prostředí byla jakýmkoli způsobem poškozena, a proto měla být odkázána se svým nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

14. - 15. Nejvyšší soud reprodukoval další část dovolací argumentace.

16. Konečně v bodě IV. písm. f) svého dovolání obviněný zpochybnil s odkazem na tytéž dovolací důvody správnost výroku o povinnosti nahradit způsobenou škodu, který nemůže být založen jen na tvrzení poškozeného, že se cítí být poškozen. Dále namítl, že případné porušení rozpočtové kázně mělo být řešeno jinak a v jiném řízení a s někým jiným - s žadatelem o dotaci. Odvolací soud se ani nezabýval podmínkami pro přiznání nároku na náhradu škody.

17. Dovolatel též navrhl, aby Nejvyšší soud odložil výkon napadeného rozsudku odvolacího soudu do doby pravomocného skončení řízení o jeho dovolání, neboť podle jeho názoru není vyloučeno odlišné právní posouzení věci a majetkové zájmy poškozené nebudou odložením významně ohroženy. Vzněl též podnět, aby návrh na odložení výkonu rozhodnutí podal předseda senátu soudu prvního stupně, což on skutečně učinil.

18. Závěrem obviněný navrhl, aby dovolací soud napadený rozsudek v celém rozsahu zrušil a sám rozhodl o tom, že se dovolatel zprošťuje obžaloby.

19. Dovolání obviněného bylo zasláno k vyjádření nejvyššímu státnímu zástupci, který tohoto práva nevyužil.

III.

Posouzení důvodnosti dovolání

a) Obecná východiska

20. Nejvyšší soud nejprve zjistil, že jsou splněny všechny formální podmínky pro konání dovolacího řízení a zabýval se otázkou povahy a opodstatněnosti uplatněných námitek ve vztahu k označeným dovolacím důvodům.

21. Dovolání je svou povahou mimořádným opravným prostředkem, který na rozdíl od odvolání není možné podat z jakéhokoli důvodu, ale jen z některého z taxativně vymezených důvodů v § 265b odst. 1 písm. a) až m) tr. ř., resp. v § 265b odst. 2 tr. ř. Podání dovolání z jiného důvodu je vyloučeno. Přitom nestačí, aby zákonný dovolací důvod byl jen formálně deklarován, ale je třeba, aby námitky dovolatele takovému důvodu také svým obsahem odpovídaly.

22. Obviněný uplatnil dovolací důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. g), h) a m) tr. ř.

23. - 26. Nejvyšší soud uvedl obecné úvahy k uplatněným dovolacím důvodům a k dovolacímu řízení.

b) K uplatněným námitkám obviněného

27. Nejprve je třeba uvést, že dovolací námitky obviněného z velké části představují jeho dosavadní obhajobu, kterou uplatňoval jak v řízení před soudem prvního stupně, tak v rámci svého řádného opravného prostředku. Obviněný uplatnil ve svém dovolání námitky do značné míry totožné jako v odvolání proti rozsudku odvolacího soudu, se kterými se již vypořádal odvolací soud v odůvodnění svého rozsudku. Na tyto pasáže je proto možno plně odkázat, protože Nejvyšší soud s takovým vypořádáním námitek obviněného souhlasí a není třeba tuto argumentaci znovu zevrubně opakovat (stranám je vypořádání těchto argumentů dobře známo). Nad uvedený rámec proto Nejvyšší soud jen ve stručnosti uvede několik poznámek k jednotlivým námitkám obviněného. Jak již bylo uvedeno výše, Nejvyšší soud totiž zpravidla odmítne odvolání, v němž obviněný pouze opakuje tytéž námitky, jimiž se snažil zvrátit již rozhodnutí soudu prvního stupně, pokud se jimi odvolací soud zabýval (jako tomu bylo v daném případě). Nejvyšší soud v zásadě souhlasí jak s potvrzením skutkových závěrů soudu prvního stupně odvolacím soudem, tak i se změnami v použité právní kvalifikaci skutku odvolacím soudem, jež v dovolání namítal obviněný (k jiným otázkám se Nejvyšší soud s ohledem na vymezení dovolacích námitek nemohl vyjádřit). Nové námitky obsažené v dovolání obviněného se týkají především právního posouzení skutku jako trestného činu poškození finančních zájmů Evropské unie, byť i k této právní kvalifikaci dříve obviněný uváděl svou argumentaci, s níž se dostatečně zevrubně vypořádal v odůvodnění svého rozsudku již odvolací soud, jak bude níže rozvedeno.

28. Argumentace obviněného M. M. byla navíc do značné míry obsahově shodná, jako byla argumentace spoluobviněných M. J. a J. Š. v jejich dovoláních podaných proti dřívějšímu rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 12. 2022, sp. zn. 4 To 50/2022, jímž byli tito spoluobvinění uznáni vinnými týmiž trestnými činy jako obviněný M. M. Dovolání těchto spoluobviněných již dříve Nejvyšší soud odmítl svým usnesením ze dne 29. 11. 2023, sp. zn. [5 Tdo 995/2023](#), z něž bude argumentace zčásti převzata, protože je přílehlavá i na věc obviněného M. M.

29. - 48. Nejvyšší soud vypořádal námitky obviněného, které se týkaly procesního postupu soudů dříve činných ve věci, dovozených skutkových zjištění a jejich právní kvalifikace, s nimiž se neztotožnil.

49. Obviněný ve svém dovolání konečně namítal i nesprávnost výroku o povinnosti nahradit poškozené České republice škodu. Podle něj nebyla odvolacím soudem dostatečně prokázána škoda, její výše, resp. příčinná souvislost mezi jeho jednáním a škodou, podle něj soud druhého stupně opřel svůj závěr o vzniklé škodě pouze o sdělení poškozené, že se cítí být poškozena. Podle obviněného se odvolací soud nezabýval ani vztahem ceny poskytnutého plnění, obvyklé ceny poskytnutého plnění a výši poskytnuté dotace, navíc z trestního spisu ani nevyplývá, že by dotační prostředky byly poskytnuty. Dále namítl, že to byl právě žadatel o dotaci, kdo případně porušil rozpočtovou kázeň, proto by k odvodu měl být pasivně legitimován právě jen tento žadatel, tedy obec XY.

50. Ani s těmito výhradami obviněného nelze souhlasit (kromě toho, že jde opět do značné míry o zpochybnění procesu dokazování a učinění skutkových závěrů, což jsou námitky neodpovídající dovolacím důvodům). Předně není pravdou, že by z trestního spisu nevyplývalo, že dotační prostředky byly Českou republikou - Ministerstvem životního prostředí poskytnuty. V trestním spisu je založeno rozhodnutí o poskytnutí dotace, po kterém následuje i potvrzení o přijetí dotace podepsané V. E., starostkou obce XY. Bylo také prokázáno, že došlo k provedení díla, na které byly tyto dotační prostředky poskytnuty. Stejně tak byla dostatečně zjištěna a prokázána i výše škody. Bylo zjištěno, že zákonný průběh zadávacího řízení byl jednou z podmínek pro poskytnutí dotace a že poskytovatel dotace, kdyby věděl o nezákonnosti v průběhu zadávacího řízení, nejenže by dotační prostředky neposkytl, ale ani by je poskytnout nemohl pro nedodržení podmínek pro jejich poskytnutí. Tento závěr výslovně potvrdilo i Ministerstvo životního prostředí, vyplývá i z dokumentů založených v trestním spisu, např. z přílohy č. 1 k rozhodnutí o poskytnutí dotace - podmínky poskytnutí dotace. Odvolací soud tudíž správně určil částku 3 928 317,44 Kč jako škodu vzniklou v důsledku neoprávněně vyplacených dotačních prostředků, ostatně názor, že škodou je částka odpovídající celé výši poskytnutých dotačních prostředků pocházejících z rozpočtů Evropské unie, je v takových případech v souladu s judikaturou Nejvyššího soudu (viz k tomu např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2020, sp. zn. [5 Tdo 1010/2019](#), usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 3. 2021, sp. zn. [6 Tdo 360/2020](#)). Nelze uznat ani námitku obviněného, že stanovení povinnosti k náhradě škody ve výši dotačních prostředků poskytnutých z unijních prostředků by bylo možno uplatnit pouze vůči obci XY, a to jako odvod za porušení rozpočtové kázně.

51. Pokud jednání obviněného je jednou z příčin vzniku škody (třebaže méně významnou), není možno soudům nižších stupňů vytýkat, že mu uložily povinnost takto způsobenou škodu nahradit. Je také třeba upozornit, že obviněný se podílel na vzniku škody úmyslným jednáním, které lze dokonce posoudit jako dva úmyslné trestné činy. Odvolací soud tak nepochybil ani v tom směru, že obviněnému jako škůdci uložil povinnost nahradit škodu společně a nerozdílně spolu s dalšími obviněnými. V tomto směru lze připomenout právní větu rozhodnutí publikovaného pod č. [7/2021](#) Sb. rozh. obč. (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2020, sp. zn. 25 Cdo 3333/2019): „Škůdci, kteří podle pravomocného rozsudku vydaného soudem v trestním řízení spáchali trestný čin jako spolupachatelé, jsou zásadně povinni nahradit škodu způsobenou takovým trestným činem společně a nerozdílně (§ 2915 odst. 1 o. z.); povinnost k náhradě škody podle účasti škůdců na škodlivém následku (§ 2915 odst. 2 věta první o. z.) jim lze uložit jen výjimečně. Jestliže však škůdci spáchali trestný čin jako spolupachatelé a zároveň jako členové organizované skupiny, jsou povinni nahradit tím způsobenou újmu (škodu) vždy společně a nerozdílně; ustanovení § 2915 odst. 2 věty první o. z. o dělené povinnosti škůdců se zde vůbec neuplatní.“. Kromě toho není relevantní ani argument, že poškozený (zde Česká republika - zastoupená Ministerstvem životního prostředí) měl primárně požadovat vrácení poskytnuté dotace po příjemci dotace jako bezdůvodně obohaceném. Právo na vydání bezdůvodného obohacení a právo na náhradu škody proti škůdci, který zavinil, že se jiný

bezdůvodně obohatil, jsou podle ustálené judikatury dva samostatné nároky, které může poškozený uplatnit podle svého uvážení (tak např. rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 9. 12. 2015, sp. zn. [31 Cdo 2307/2013](#), srov. též rozhodnutí č. [29/2016-II](#). Sb. rozh. tr.).

52. Již z toho vyplývá, že nebylo možno ani uznat námitku obviněného, že odvolací soud rozhodnutím v adhezním řízení o přiznání nároku poškozené na náhradu škody ve výši odpovídající výši poskytnuté dotace zasáhl do pravomoci finančního úřadu, popř. že by takovým postupem zkracoval práva obviněných na řízení před příslušnými správními orgány. V daném případě bylo obviněným kladeno za vinu, že dvěma hospodářskými trestnými činy způsobili poškozenému škodu. Proto bylo povinností soudu, nebylo-li zákonných překážek, rozhodnout již přímo v trestním řízení o povinnosti obviněného takto způsobenou škodu nahradit, jestliže je výše škody součástí popisu skutku uvedeného ve výroku rozsudku, jímž se obviněný uznává vinným, a škoda v této výši nebyla dosud uhrazena (srov. § 228 odst. 1 tr. ř.). Do pravomoci správních orgánů tím jistě nezasáhl, protože je k takovému stanovení škody zmocněn zákonem a zákon u tohoto trestného činu přímo předpokládá možnost vzniku škody, neboť je vyjádřena ve kvalifikované skutkové podstatě trestného činu poškození finančních zájmů Evropské unie, který byl kladen obviněným za vinu.

53. Nejvyšší soud nakonec zamítl návrh předsedy senátu soudu prvního stupně na odklad nebo přerušování výkonu rozhodnutí podaný podle § 265h odst. 3 tr. ř. a stručně svůj závěr odůvodnil.

IV.

Závěrečné shrnutí

54. Vzhledem ke všem shora zmíněným důvodům Nejvyšší soud dovolání obviněného M. M. odmítl podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněné a podle § 265h odst. 3 tr. ř. návrh na odklad výkonu rozhodnutí zamítl. Protože Nejvyšší soud rozhodl o odmítnutí dovolání podle § 265i tr. ř., mohl tak učinit v neveřejném zasedání podle § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř.